

מדת בדת

לע"נ הגה"צ ר' שכנא בן ר'
חיים קולדצקי זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 134 פרשת תרומה תשע"ה

כתובות יח-כד

כר"מ אמר רב הונא ומה אתה סובר, אמר ר"נ שכשבאים לפניו לדין הוא אומר קיימו השטר ובואו לדין.

רב יהודה אומר בשם רב שאין נאמן לומר שטר אמנה הוא, והלוה עצמו פשוט אינו נאמן, והמלוה ודאי נאמן ותבוא עליו ברכה, והעדים, אם יוצא כתב ידם ממקום אחר אינם נאמנים אך אם לא יוצא כתב ידם ממקום אחר לכאורה מדוע אינם נאמנים, לרבא, רב דיבר שהלוה אמר, ואינו נאמן כדברי רב הונא שמודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו, ולאביי, מדובר שהמלוה אמר, ואינו נאמן באופן שהוא חייב לאחרים כדעת ר' נתן שהנושה בחבירו מנה וחבירו לחבירו מוציאין מהלוה של זה למלוה של זה שכתוב ונתן לאשר אשם לו, ולרב אשי מדובר שהעדים לא נאמנים כשאין כתב ידם יוצא ממקום אחר וכדברי רב כהנא שאסור לאדם להשהות שטר אמנה בתוך ביתו שכתוב אל תשכן באהלך עולה, עמוד ב והוכיח רב ששת מדבריו שעדים שאמרו אמנה היו דברינו אינם נאמנים שכיון שהוא עולה עדים לא חותמים על עולה.

ריב"ל אומר שאסור להשהות בביתו שטר פרוע שכתוב אל תשכן באהלך עולה, ובא"י דרשו בשם רב שהפסוק אם און בידך הרחיקהו נאמר על שטר אמנה ושטר פסים, ואל תשכן באהלך עולה נאמר על שטר פרוע, מי שסובר ששטר פרוע הוא עולה כ"ש ששטר אמנה הוא עולה, אך מי שסובר ששטר אמנה הוא עולה יתכן ששטר פרוע אינו עולה, שמשאירים אותו כדי לגבות את מעות הסופר.

ר' אמי אומר שמותר להשהות ספר שאינו מוגה עד ל' יום ולא יותר משום אל תשכן באהלך עולה.

לר"נ אין עדים נאמנים לומר אמנה או מודעה היו דברינו, ולמר בר רב אשי אמנה היו דברינו לא נאמנים אך מודעה הם דברינו נאמנים, כי מודעה ניתנה להכתב, אך אמנה זה עולה, ורבא שאל את ר"נ מה הדין כשאומרים תנאי היו דברינו, שמודעה ואמנה לא נאמנים כי הם עוקרים את השטר וא"כ גם תנאי עוקר השטר או שתנאי הוא עדות אחרת והשטר נעקר ממילא באי קיום התנאי, אמר ר"נ שכשמגיעים לפניו לדין הוא אומר קיימו את התנאי ובואו לדין.

רב פפא אומר שאם עד אחד אומר שהיה תנאי ועד אחר אומר שלא היה תנאי, כיון ששניהם מעידים על שטר טוב א"כ רק עד אחד אומר שהיה תנאי ואינו נאמן במקום שנים, ורב הונא בר רב יהושע אומר שא"כ גם שנים אינם נאמנים לעקור חתימתם וא"כ העד שאומר שהיה תנאי הוא עוקר את עדותו ואינו שטר טוב והלכה כרב הונא בר רב יהושע.

שנים החתומים על השטר ומתו, ובאו שנים ואמרו שאמנם כתב ידם הוא אך הם היו אנוסים קטנים או פסולי עדות, הם נאמנים, אך אם יש עדים אחרים על כתב ידם או שיש להם כתב ידם משטר שקרא עליו ערער והוחזק בב"ד לא נאמנים וגובים בו כשטר טוב, אך לכאורה איך גובים שיש כאן תרי ותרי, ורב ששת אומר שהכחשה היא כתחילה הזמה

דף כ וכמו שהזמה היא רק בפני העדים המזומים כך הכחשה היא רק בפניהם, ור"נ מקשה שאם היו באים לפניו היו מוכחשים ולא היו מוציאים על פיהם כי העדות מוכחשת, א"כ גם כשאנים לפניו לא נוציא על פיהם שאולי היו מודים לדבריהם, ור"נ סובר שמעמידים שנים לעומת שנים והממון נשאר בחזקתו, כמו לענין נכסי בר שטיא שב' עדים אמרו שמכר נכסיו כשהיה בריא ושנים אחרים אמרו שהיה שוטה כשמכר, ואמר רב אשי שמעמידים שנים לעומת שנים

דף יח המשנה יכלה לכתוב שר' יהושע מודה באמר לחבירו שלויתי ממך מנה ופרעתי שנאמן, ויש לומר שיצטרפו לכתוב בהמשך שאם יש עדים שלוה ממנו אינו נאמן לומר פרעתי, וזה לא נכון כי המלוה לחבירו בעדים לא צריך להחזיר בעדים ונאמן לומר פרעתי.

המשנה יכלה לכתוב שר' יהושע מודה כשאמר הייתי חייב לאביך מנה ופרעתי חציו שנאמן, אך זה נכון רק לרבנן שהוא משיב אבידה, אך לר"א בן יעקב צריך להשבע, כמו שכתוב בברייתא שאמר ר"א בן יעקב שלפעמים אדם נשבע על טענת עצמו שאם אמר מנה לאביך בידי ופרעתי חציו נשבע וזה המקרה שאדם נשבע על טענת עצמו, ולחכמים הוא פטור כמשיב אבידה, ולכאורה ר"א בן יעקב גם מודה שמשיב אבידה פטור משבועה, ורב מעמיד שמדובר שקטן תובע אותו, אך יש לדחות שכתוב שאין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן, אלא מדובר בגדול ונקרא קטן לעניני אביו, אך לפ"ז קשה שזה לא נקרא טענת עצמו אלא טענת אחרים, וניתן לבאר טענת אחרים והודאת עצמו, ויש לדחות שכל טוען ונטען זה כך, ויש לומר שנחלקו בסברת רבה שאמר שהטעם שהתורה חייבה שבועה במודה במקצת, שיש חזקה שאדם לא מעיד פניו בפני בעל חובו והוא רצה לכפור בכל ולא כפר כי אינו מעיז פניו עמוד ב ולכן רצה להודות בכל אלא שרצה להשתמט ולדחות את החוב עד שיהיה לו מעות לפרוע הכל והטילה התורה שבועה כדי שיודה בכל, וסובר ר"א בן יעקב שלא רק במלוה עצמו אינו מעיז אלא גם בבנו אינו מעיז ולכן ישבע, ולחכמים בבנו הוא מעיז, וא"כ יכל לכפור בכל וכיון שלא כפר הוא כמשיב אבידה.

משנה עדים שאמרו על השטר שאמנם זה כתב ידינו אך היינו אנוסים קטנים או פסולי עדות נאמנים, אך אם יש עדים שזה כתב ידם או שיש להם כתב היוצא ממקום אחר אינם נאמנים. גמרא רמי בר חמא אומר שאינם נאמנים רק כשאומרים שהיה האונס מחמת ממון, אך אם אומרים שהאונס הוא מחמת נפשות נאמנים, ורבא שואל שאינם יכולים לחזור בהם כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד, ואין לומר שדין זה הוא רק בעל פה אך בשטר יכול לחזור בו, שהרי ר"ל אמר שעדים החתומים על השטר זה כנחקרה עדותם ולא יוכלו לחזור בהם, אלא יש לומר שרמי בר חמא דיבר על הרישא במשנה שבאנוסים היינו נאמנים רק כשאומרים שהאונס הוא מחמת נפשות, ואם אומרים שהאונס הוא מחמת ממון אינם נאמנים, שאין אדם משים עצמו רשע.

ר"מ סובר שאין עדים נאמנים לפסול שטר ולחכמים נאמנים וסברתם היא שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, ולר"מ אין נאמנים לומר פסולים היינו כי המלוה מדייק להחתים עדים כשרים, וקטנים היינו לא נאמנים כדברי ר"ל

דף יט שאין עדים חותמים על שטר אם לא נעשה בגדולים, ואנוסים היינו אינם נאמנים כדברי רב חסדא שר"מ סובר שאם אומרים לעדים חתמו שקר ואם לא תהרגו יהרגו ולא יחתמו שקר, ורבא מקשה שאילו היו נמלכים היו אומרים להם שיחתמו כיון שאין דבר העומד בפני פיקוח נפש מלבד ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים, וא"כ לא יאמרו להם מדוע חתמתם, אלא טעמו של ר"מ כרב הונא בשם רב שמודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו, ואמר לו ר"נ אם סובר אתה כר"מ מדוע אתה אומר את זה בגניבה תאמר בפירוש הלכה

והנכסים נשארים בחזקת בר שטיא, וכל זה כשיש לו חזקה שזה מאבותיו אך אם אין לו חזקה שזה מאבותיו ניתן לומר שהוא קנה אותם כשהיה שוטה ומכר אותם כשהיה שוטה. ר' אבהו אומר שמזימים את העדים רק בפניהם אך הכחשה היא גם שלא בפניהם והזמה שלא בפניהם אמנם אין דינה כהזמה אך היא הכחשה.

מהברייתא לעיל שכתוב שהוחזק בב"ד משטר שקרא עליו ערער ומשמע שאם לא קרע ערער לא, ומוכח כדברי רב אסי שקיום השטר הוא משטר שקרא עליו ערער והוחזק בב"ד, ונהרדעי סוברים שקיום השטר הוא מב' כתובות או מב' שדות שאכלום בעליהם ג' שנים בשופי, ור' שימי בר אשי מוסיף שדוקא כשיוצא מתחת ידי אחר ולא מידי עצמו שמא זיף, ואילו יצא מאחר לא חששו לזיוף כי לא יכול לכוון זיוף כשרק ראה השטר אצל אחר.

אדם יכול לכתוב עדות על השטר ולהעיד אפילו אחר כמה שנים, ולרב הונא זה רק כשזוכר מעצמו ולר' יוחנן מועיל גם כשאין זוכרה מעצמו, ורבה הוכיח מדברי ר' יוחנן שאם שנים ירעו עדות ואחד מהן שכח יכול השני להזכיר לו, ורב חביבא אומר שמועיל אפילו כשהבעל דין מזכיר לעד ולמר בר רב אשי אין מועיל שהבעל דין עצמו יזכיר לו וכן הלכה, **עמוד ב** ולעד ת"ח מועיל שהבעל דין יזכיר לו כמו המעשה שרב אשי ידע בעדות לרב כהנא ואמר לו רב כהנא האם אתה זוכר אמר לו שלא, אמר רב כהנא האם לא היה כך וכך אמר לו איני יודע, ובסוף נזכר רב אשי והעיד לו אך ראה שרב כהנא מהסס אמר לו רב אשי שלא סמך עליו אלא נזכר כשהעמיד על עצמו.

המשנה באהלות אומרת שתלוליות הקרובות לעיר או לדרך בין חדשות בין ישנות טמאות, והרחוקות, חדשות טהורות וישנות טמאות, ולר"מ קרובה היינו חמישים אמה וישנה יותר משישים שנה, ור' יהודה סובר שקרובה היינו שאין יותר קרובה ממנה וישנה שאין אדם זוכרה, ועיר ודרך לא מדובר בעיר ממש ודרך ממש כי ר"ל אמר שמצאו עליה לטהר את א"י, וביאר ר' זירא שעיר הכוונה כשסמוכה לבית הקברות ודרך של בית הקברות, ובדרך של בית הקברות מובן שטמא כיוון שלעתים קברו שם בע"ש שלא היה זמן ללכת עד בית הקברות, אך בעיר הסמוכה מדוע שלא יקברו בבית הקברות, ומבאר ר' חנינא שנשים קוברות שם הנפלים וכן מוכיח שחין קוברים זרועותיהם, ועד נ' אמה היא קוברת לבדה ויותר מכך היא לוקחת אדם נוסף והולכת עד בית הקברות ולא מחזיקים טומאה בא"י, ורב חסדא הוכיח מדברי ר"מ שאדם זוכר עדות עד שישים שנה, ויש לדחות ששם לא מוטל עליו לזכור אך כשמוטל עליו לזכור יזכור גם אחר שישים שנה.

משנה עד אחד אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חבירי וכן העד השני אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חבירי נאמנים, ואם כל אחד מעיד על כתב ידו, לרבי יכולים לצרף עמהם אחר שיצטרף לכל אחד מהם, ולחכמים לא צריכים עד נוסף אלא כל אחד נאמן על כתב ידו. **גמרא** כשנעמוד לסוף דבריו של רבי

דף כא העדות היא גם על כתב ידם, ולחכמים העדות היא על המנה שבשטר והחידוש הוא שלא נאמר שרבי רק הסתפק אם הם מעידים על כתב ידם או על מנה שבשטר, ונ"מ שאם מת אחד מהם יצטרפו ב' עדים מהשוק, שאם רק עד אחד יעיד מהשוק יצא שמוציאים ג' רבעים מהממון על פי עד אחד ונלך לחומרא לב' הצדדים, קמ"ל שלרבי פשוט שהעדות היא גם על כתב ידם בין לחומרא בין לקולא, שרב יהודה אמר בשם רב שאם ב' חתומין על שטר ואחד מהם מת, לחכמים צריכים ב' מהשוק ולרבי מספיק אחד, וכשיש רק אחד שמעיד על חתימת ידו אמר אביי שיכתוב העד את חתימת ידו על חרס ויביא אותו לב"ד והם יחזיקו את

חתימתו ואינו צריך להעיד עליה ואז יבוא עם העד מהשוק ויעיד על החתימה של השני, ודוקא על חרס ולא על מגילה שמא ימצאנו אדם שאינו הגון ויכתוב על חתימת ידו מה שיחפוץ שכתוב שאם הוציאו עליו חתימת ידו גובה מנכסים בני חורין, רב יהודה אמר בשם שמואל שהלכה כחכמים ולכאורה זה פשוט שיחיד ורבים הלכה כרבים ויש לומר שצריך לפסוק שלא נאמר שהלכה כרבי אפילו מחביריו קמ"ל שהלכה כמותו רק כשחולק על יחיד, רב הונא בר חייה או רב הונא בר יהודה או רב חייה בר יהודה הקשה לרב יהודה איך פסק שמואל כחכמים הרי בשטר שיצא מבית דינו של שמואל והיה כתוב בו שרב ענן בר חייה מעיד על חתימת ידו ושל העד שעמו שהוא רב חנן בר רבה, ורב חנן בר רבה העיד על חתימת ידו ושל העד שעמו שהוא רב ענן בר חייה ואישרנוהו וקיימנוהו כראוי, אמר רב יהודה שזה היה שטר של יתומים וחשש שמואל לב"ד טועים שיסברו שכאן הלכה כרבי אפילו מחביריו, ואמר שמואל שיכתבו את השטר ברווח לכל השיטות כדי שהיתומים לא יפסידו.

רב יהודה אומר בשם שמואל שעד ודיין מצטרפים, ואמר רמי רב חמא כמה מעולה שמועה זו, אמר רבא שאין בזה חידוש כיון שעל מה שמעידים העדים לא מעידים הדיינים ועל מה שמעידים הדיינים לא מעידים העדים, אלא כשבא רמי בר יחזקאל אמר שאין לציית לכללים אלו שאמר יהודה אחי בשם שמואל, **עמוד ב** רבנאי אחיו של ר' חייה בר אבא בא לקנות שומשומים ואמר ששמואל אמר שעד ודיין מצטרפים, ואמימר אמר כמה מעולה שמועה זו אמר לו רב אשי וכי בגלל שאבי אמך קלס אותה גם אתה מקלס אותה הרי כבר רבא פרך אותה.

רב ספרא אמר בשם ר' אבא בשם רב יצחק בר שמואל בר מרתא בשם רב הונא או שרב הונא אמר בשם רב ששלושה שישבו לקיים את השטר וב' מהם מכירים את חתימות העדים ואחד אינו מכיר כל עוד לא חתמו יכולים להעיד בפניו והוא חותם ואחר חתימה לא מעידים לפניו, אך קשה שרב פפי אמר בשם רבא שחיזוק שטר ע"י הדיינים שנכתב קודם שהעידו העדים על חתימת ידם פסול כי זה נראה כשקר ויש לומר שעד שלא כתבו מעידים בפניו וחותם ואחר שכתבו לא מעידים בפניו וחותם, ומוכח ג' דברים מכאן א' שעד נעשה דיין ב' שדיינים המכירים את חתימות העדים לא צריך להעיד בפניהם ג' שדיינים שלא מכירים את חתימת העדים צריך להעיד בפני כל אחד, ורב אשי מקשה שאמנם רואים מכאן שעד נעשה דיין, אך אין ראייה לענין העדות לפני הדיינים שאפילו נאמר שצריך להעיד בפניהם גם כשמכירים אך כאן מתקיימת ההגדה באחד, וכן אין ראייה שצריך להעיד בפני כל אחד שמה שהעידו בפניו אותו אחד הוא מכיוון שבלי זה לא התקיימה ההגדה.

ר' אבא אמר שמועה זו של עד נעשה דיין, ושאל אותו רב ספרא מהמשנה שראוהו ג' והן ב"ד יעמדו שנים ויושיבו מחבריהם אצל היחיד ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש החודש הוא מקודש שאין היחיד נאמן ע"י עצמו, ואם נאמר שעד נעשה דיין א"כ יכולים לשבת במקומם ולקדש את החדש, אמר ר' אבא שגם לו זה היה קשה והוא שאל את רב יצחק בר שמואל בר מרתא, והוא שאל את רב הונא והוא שאל את חייה בר רב ששאל את רב, ורב אמר שיש לחלק בין קידוש החדש שהוא מדאורייתא ואילו קיום שטרות הוא רק מדרבנן.

ר' אבא אמר בשם רב הונא שג' שישבו לקיים שטר וקרא ערער על אחד מהם חתימה מעידים עליו וחותם ואחר שחתמו אין מעידים עליו וחותם, ואם מדובר על ערעור של גולנות לא מועיל כי הם תרי ותרי, **דף כב** ואם מדובר על ערעור של משפחה זה סתם גילוי מלתא ואין נגיעה ויעידו גם אחר חתימה, ויש לומר שמדובר

בערעור של גזלנות והם מעידים שהם יודעים שעשה תשובה.

ר' זירא אמר ששמע דין מר' אבא ולולא ר' אבא מעכו היה שוכחו, שג' שישבו לקיים שטר ומת אחד מהם כותבים במוטב ג' היינו ואחד איננו, ור"נ בר יצחק אומר שאם כתבו ששטר זה בא לפנינו במושב ב"ד א"צ לכתוב יותר, אך לכאורה נחשוש שהיו ב"ד חצוף כדעת שמואל שב' שדנו דינם דין אלא שהם ב"ד חצוף, ויש לומר שכתוב בו כב"ד דרבנא אשי, אך ניתן לומר שרבנא אשי סברו כשמואל, ויש לומר שכתוב ואמר לנו רבנא אשי שודאי שאמר לב"ד של ג'.

משנה אשה שאמרה הייתי אשת איש והתגרשתי נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, אך אם יש עדים שהיתה אשת איש אינה נאמנת לומר גרושה אני, אשה שאמרה נשביתי וטהורה אני נאמנת שהפה שאסר הוא שמתיר, אך אם יש עדים שנשבתה אינה נאמנת ואם באו עדים אחר שנשאה לא מוציאים אותה. **גמרא** ר' אסי אומר שהמקור בתורה שיש נאמנות בהפה שאסר שכתוב את בתי נתתי לאיש הזה לאשה, שכשאומר לאיש אסרה וכשאמר הזה התירה לו, ולכאורה א"צ פסוק לכך שזה סברא שלמי שהאמנו שאסר נאמין כשהוא מתיר, אלא הפסוק הזה בא ללמד כדברי רב הונא שאב יכול לאסור בתו, שכתוב את בתי נתתי לאיש, ומהזה לומדים כדברי ר' יונה למעט יבם מדין מוציא שם רע.

אשה שאמרה אשת איש אני ואח"כ אומרת פנויה אני נאמנת, ולכאורה היא עשתה עצמה כחתיכת איסור, ואמר רבא בר רב הונא שהיא נאמנת כשהיא נותנת אמתלא, וכן שנינו בברייתא שאשה שאמרה אשת איש אני ואח"כ אמרה פנויה אני אינה נאמנת אך אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת, וכן היה מעשה באשה שהיתה גדולה בנוי וקפצו עליה לקדשה ואמרה מקודשת אני ואח"כ קדשה עצמה אמרו לה חכמים מדוע עשית כך אמרה להם שכשבאו בני אדם שאינם הגונים אמרתי להם מקודשת אני אך עכשיו קדשתי עצמי לאנשים מהוגנים, והלכה זו העלה רב אחא שר הבירה לפני חכמים באושא והם אמרו שהיא נאמנת כשנתנה אמתלא לדבריה.

שמואל שאל את רב במקרה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה טהורה אני אמר רב שגם בזה נאמנת **עמוד** ב אם נתנה אמתלא לדבריה ושמואל למד ממנו דין זה מ' פעמים ובכ"ז לא הקל שמואל לעצמו בכך.

שני עדים אמרו מת בעלה ושנים אמרו לא מת, שנים אמרו נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה לא תנשא ואם נשאה לא תצא, ולר' מנחם בר' יוסי תצא, והוא הוסיף שיוצאת כשבאו עדים ונשאה אח"כ, ואם נשאה ואח"כ באו עדים לא תצא, ולכאורה כיון שיש ספק א"כ הבא עליה חייב אשם תלוי, אמר רב ששת שהיא נשאה לאחד מעדיה, אך לכאורה היא עצמה חייבת אשם תלוי, יש לומר שהיא אומרת ברי לי.

ר' יוחנן סובר שאם ב' אומרים מת וב' אומרים לא מת לא תנשא ואם נשאה לא תצא אך אם ב' אומרים נתגרשה וב' אומרים לא נתגרשה לא תנשא ואם נשאה תצא, ואביי אומר שר' יוחנן דיבר שנישאה ע"פ עד אחד שכל מקום שהתורה מאמינה לעד אחד הוא כב' וכשמגיע אחר ואומר שלא מת בעלה אינו נאמן במקום ב', ולכתחילה לא תנשא כדברי רב אסי שאומר הרחק ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך, ובסיפא שעד אחד אמר התגרשה ואחד אמר לא התגרשה כיון ששניהם מעידים שהיא היתה אשת איש א"כ האחד שאומר התגרשה הוא אחד שאינו נאמן במקום שנים, ורבא אומר שבשני המקרים מדובר בב' עדים אלא שר' יוחנן הסכים לדברי ר' מנחם בר' יוסי בגירושין ולא במיתה והחילוק הוא שבמיתה אם יבא הבעל אינה יכולה להכחישו אך בגירושין אם יבא הבעל היא יכולה להכחישו, ואף שאמר

רב המנונא שאשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת שיש חזקה שאינה מעיזה פניה כנגד בעלה אך כ"ז כשאין לה עדים וכשיש עדים היא כן מעיזה, רב אסי מעמיד את דברי ר' יוחנן שהעדים אומרים עכשיו מת עכשיו גירשה, ובמיתה אי אפשר לברר ואילו בגירושין אפשר לברר שאומרים לה שתראה את הגט שלה.

שנים אומרים התקדשה ושנים אומרים לא התקדשה לא תנשא ואם נשאת לא תצא אך אם ב' אומרים התגרשה וב' אומרים לא התגרשה לא תנשא ואם נשאה תצא,

דף כג אביי אומר שמדובר בעד אחד, והחילוק הוא שאם אחד אומר התקדשה ואחד אומר שלא, שניהם מעידים בפנויה והאומר התקדשה הוא אחד במקום שנים ובסיפא שאחד אומר התגרשה ואחד אומר שלא, שניהם מעידים באשת איש והאומר התגרשה הוא אחד במקום ב', ורב אשי אומר שהברייתא דברה בתרי ותרי ויש להפוך שאם ב' אמרו ראינו שהתקדשה וב' אומרים שלא ראינו לא תנשא ואם נשאה תצא, אך לכאורה זה פשיטא שהרי לא ראינו אינו ראייה, ויש לומר שהם גרים עמה בחצר אחת והיינו אומרים שאם היא היתה מתקדשת היה לכך קול קמ"ל שיתכן שקדשה בצניעא, ובסיפא מדובר שב' אומרים שראינו שהתגרשה וב' אומרים שלא ראינו לא תנשא ואם נשאה לא תצא, והחידוש הוא שהם גרים בחצר אחת וחדשו את הדין של הסיפא שלא נאמר שרק בקידושין יתכן שקדשו בצניעא אך גירושין לא עושים בצניעא קמ"ל שגם גירושין מצוי שעושים בצניעא.

המשנה מסיימת שאם באו עדים אחר שנשאה לא תצא, ר' אושעיא אומר שזה מדובר על הרישא של אשת איש הייתי ורבה בר אבין שנה את זה על הסיפא של נשביתי, מי ששנה שנאמנת ברישא ק"ו שנאמנת בסיפא שבשבויה מקילים, אך מי ששנה בסיפא אך ברישא אינה נאמנת, ולכאורה נחלקו בדעת רב המנונא שאומר שאשה נאמנת לומר גרושה אני, ויש לומר שכולם סוברים כמותו אך נחלקו אם דבריו הם רק בפניו שאינה מעיזה אך שלא בפניו אינה נאמנת כי היא כן מעיזה, או שגם שלא בפניו נאמנת כי אינה מעיזה.

אביו של שמואל אומר שלא רק כשנשאה אלא אף כשהתירוה להנשא ובאו עדים אינם נאמנים, ולא תצא הכוונה שלא תצא מהתירה הראשון.

אשה שאמרה נשבתי וטהורה אני ויש לי עדים על כך, לא אומרים שימתינו לעדים אלא מותרת להנשא מיד, ואם התירוה ואח"כ באו עדים והם אומרים שאינה יודעים בכ"ז לא תצא, אך אם באו עדים שנטמאה אפילו יש לה כמה בנים תצא.

לנהרדעא הגיעו שבויות והושיב אביו של שמואל שומרים עליהם, אמר לו שמואל עד עכשיו מי שמר עליהם אמר לו אביו ואם היו בנותיך האם היית מזלזל בהם כך, וזה היה כשגגה שיצאה מפני השליט ובנותיו של שמואל נשבו ושוביהן העלו אותן לא"י והן השאירו את השובים מחוץ לביהמ"ד וכל אחת נכנסה לביהמ"ד ואמרה נשבתי וטהורה אני והתירום, אח"כ נכנסו שוביהם אמר ר' חנינא שהן בנות מורה הלכה והתברר שהן בנותיו של שמואל ואמר ר' חנינא לרב שמן בר אבא שיעזור לקרובותיו להשיאן, אמר לו רב שמן שיש עדים במדינת הים שהן נשבו אמר לו ר' חנינא שעכשיו אין עדים וכי אם יש עדים בצד צפון הן יאסרו, ומשמע מדבריו שאם היו באים העדים היו נאסרות, אך אביו של שמואל התיר גם כשבאו עדים אח"כ, אמר רב אשי שר' שמן התכוון לעדי טומאה.

עמוד ב משנה ב' נשים שנשבו וכל אחת אומרת נשבתי וטהורה אני אינן נאמנות, אך אם כל אחת מעידה על חברתה נאמנות. **גמרא** כתוב בברייתא שאם אומרת אני טמאה וחברתי טהורה נאמנת, אני טהורה וחברתי טמאה אינה

עמוד ב ורב חמא בר עוקבא דיבר לענין קדר שהניח קדרותיו וירד לשתות הקדרות הפנימיות טהורות והחיצוניות טמאות, ויש ברייתא שגם הפנימיות טמאות, ואמר רב חמא בר עוקבא שהברייתא מדברת שכלי אומנותו בידו שיד הכל ממשמשת בהם, ויש ברייתא שגם החיצונות טהורות והיא מדברת כשאין כלי אומנותו בידו, והמשנה שאומרת שהפנימיות טהורות והחיצונות טמאות מדובר בסמוכות לרה"ר ומתחככים בהן בגדי העוברים, עוד יש לומר שמה שחלקו אצלינו ר' יהודה ורבנן הוא רק לענין אם מעלים מתרומה ליוחסין.

הסתפקו אם מעלים משטרות ליוחסין, ואין ספק שאם כתוב בשטר אני פלוני כהן חתמתי עד שאין מעלים כי מי מעיד עליו, אלא שכתוב אני פלוני כהן לויתי מנה מפלוני והעדים חתומים על כך, והספק הוא האם הם מעידים על המנה שבשטר או על כל מה שכתוב בשטר, ונחלקו בזה רב הונא ורב חסדא אם מעלים משטרות ליוחסין.

הסתפקו אם מעלים מנשיאות כפים ליוחסין, וספק זה הוא בין למ"ד שמעלים מתרומה ליוחסין ובין למ"ד שלא מעלים שלמ"ד מעלים מתרומה יתכן שרק מתרומה שהיא עוון מיתה מעלים, אך מנשיאות כפים שהוא רק איסור עשה לא מעלים, או שגם למ"ד שלא מעלים מתרומה כי היא נאכלת בצינעא אך מנשיאות כפים שהוא בפרהסיא אם לא שהוא כהן לא היה חצוף לעלות לדוכן, או שאין חילוק, ונחלקו רב חסדא ורב אבינא אם מעלים מנשיאות כפים ליוחסין, ושאל ר"נ בר יצחק את רבא אם מעלים מנשיאות כפים ליוחסין, אמר רב שנחלקו רב חסדא ורב אבינא ושאל אותו מה ההלכה אמר לו שיש ברייתא שאמר ר' יוסי שגדולה חזקה שכתוב ומבני הכהנים בני חביה בני הקוץ בני ברזילי אשר לקח מבנות ברזילי הגלעדי אשה ויקרא על שמם אלה בקשו כתבם המתיחשים ולא נמצאו ויגאלו מן הכהונה ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמוד כהן לאורים ותומים, אמר להם שאתם בחזקתכם שכמו שבגולה אכלתם בקדשי הגבול כך בא"י תאכלו בקדשי הגבול, ואם נאמר שמעלים מנשיאות כפים א"כ יעלו אותם, ויש לומר שחזקתם הורעה שאל"כ למ"ד שמעלים מתרומה ליוחסין יבואו להעלותם אלא שחזקתם הורעה.

נאמנת, אני וחברתי טמאות נאמנת על עצמה ולא על חברתה, ואם אומרת אני וחברתי טהורות נאמנת על חברתה ולא על עצמה, ולכאורה כשאומרת אני טהורה וחברתי טמאה אם אין עדים על עצמה מדוע לא נאמנת הרי זה כמו נשבתי וטהורה אני שנאמנת, אלא מדובר שיש עדים עליה, ואח"כ כתוב שכשאומרת אני וחברתי טמאות נאמנת על עצמה ולא על חברתה, ולכאורה אם יש עדים מדוע אינה נאמנת אלא שאין עדים ובסיפא שכתוב אני וחברתי טהורות נאמנת על חברתה ולא על עצמה, ולכאורה אם אין עדים מדוע אינה נאמנת על עצמה אלא שיש עדים, וא"כ ברישא ובסיפא מדובר שיש עדים ובבבא האמצעית מדובר שאין עדים, ואביי אומר שבאמת כך ברישא ובסיפא מדובר בעדים ובמציעתא מדובר בלי עדים, ורב פפא אומר שבכל הברייתא מדובר שיש עדים אלא שעד אחד אומר להיפך מדבריה, וכשאומרת אני טמאה וחברתי טהורה והעד אומר את טהורה והיא טמאה שהיא אסרה עצמה וחברתה מותרת על פיה, וכשאומרת אני טהורה וחברתי טמאה והעד אומר את טמאה וחברתך טהורה היא לא יכולה להתיר עצמה כשיש עדים ואילו חברתה מותרת ע"פ העד, וכשאומרת אני וחברתי טמאות והעד אומר ששתיכן טהורות היא אסרה עצמה ואילו חברתה מותרת ע"פ העד, ולכאורה מה החידוש בבבא הזו שיכולה לאסור עצמה, ויש לומר שלא נאמר שבאמת שתיהן טהורות והיא אמרה שאנו אסורות משום תמות נפשי עם פלישתים קמ"ל שלא חששו לכך, וכשאומרת אני וחברתי טהורות והעד אומר שתיכן טמאות היא לא נאמנת כיון שיש עדים וחברתה מותרת על פיה, ולכאורה דין זה ידענו מהרישא, ויש לומר שהחידוש הוא שלא נאמר שהיא נאמנת רק כשפוסלת עצמה וכשהיא מכשירה עצמה לא נאמין לה, קמ"ל שלגבי חברתה מאמינים לה.

משנה ב' אנשים שאחד אומר כהן אני והשני אומר כהן אני אינם נאמנים וכשהם מעידים זה לזה נאמנים, ור' יהודה סובר שלא מעלים לכהונה ע"פ עד אחד, אמר ר' אלעזר שכ"ז כשיש עוררים אך בלי עוררים מעלים לכהונה ע"פ עד אחד, ורשב"ג אומר בשם ר"ש בן הסגן שמעלים לכהונה ע"פ עד אחד. **גמרא** צריך את כל המשניות של הפה שאסר, כי אם היינו כותבים רק את הדין שר' יהושע מודה בשדה זו של אביך שיש דררא דממונא אך בעדים שאין דררא דממונא לא, ואם היו כותבים את הדין של עדים היינו אומרים שזה כלפי אחרים אך כלפי עצמו אין נאמנות בהפה שאסר,

דף כד ואם היו כותבים את ב' הדינים הראשונים היינו אומרים שזה מועיל רק כלפי ממון אך לא להתיר אשת איש, והדין של נשבתי וטהורה אני נכתב לחדש שאם אחר שנשאת באו עדים לא תצא, אך זה מוכן למי ששנה את זה על שבויה אך למי ששנה את זה גם על אשת איש א"כ אין חידוש בדין של שבויה, ויש לומר שכתבו את דין שבויה בגלל הדין של ב' נשים והחידוש בזה שנאמנות אחת על השניה ולא חששו שכל אחת גומלת לשניה, וכתבו את הדין של ב' אנשים לחדש שחלקו בזה ר' יהודה ורבנן.

אחד אומר אני כהן וכן חברי נאמן רק להאכילו בתרומה ולא להשיאו אשה ורק כשהם ג' ששנים מעידים על כל אחד נאמנים להשיאו, ור' יהודה סובר שגם לתרומה צריך ג' שכל שנים מעידים על כל אחד, ולכאורה מוכח שר' יהודה חשש לגומלין ורבנן לא, ולענין דמאי ראינו להיפך שחמרים שנכנסו לעיר ואחד מהם אמר שלי חדש ושל חברי ישן שלי לא מתוקן ושל חברי מתוקן לא נאמן, ולר' יהודה נאמן, רב אדא בר אהבה אמר בשם רב שיש להחליף את השיטה, ואביי אומר שאין להפוך אלא שר' יהודה מקל בדמאי כיון שרוב עמי הארץ מעשרים, ורבא אומר שקשה גם מרבנן על רבנן, אלא יש לומר שמדובר כמו שאמר רב חמא בר עוקבא שכלי אומנותו בידו שניכר שבא למכור ולכן חששו לגומל,